

Viešoji konsultacija dėl smulkių įmonių ir individualią veiklą vykdančių asmenų mokesčių surinkimo automatizavimo

2020 m. rugpjūčio mėn., Vilnius

KONTEKSTAS

Pasaulinio konkurencingumo reitinge 2019 m. Lietuva užėmė 85 vietą iš 138 valstybių pagal verslui tenkančią administracinę naštą (palyginimui, Estija užėmė 24 vietą).¹ Be to šiame reitinge Lietuva smarkiai atsilieka nuo kaimyninių šalių pagal tai, kaip greitai šalies reguliacinė aplinka prisitaiko prie kintančių skaitmeninio verslo modelių (elektroninės prekybos, dalinimo ekonomikos platformų, „fintech“ sektoriaus ir kt.). Pagal šį subindeksą Lietuva užėmė 31 vietą, Estija – 6.²

Svarbi administracinės naštos kategorija yra su apskaita ir mokesčių apmokėjimu susiję administraciniai kaštai. Naujausiame 2020 m. „Doing Business“ indekse pagal vidutinei įmonei tenkančią su mokesčiais susijusią administracinę naštą Lietuva užėmė 18 vietą tarp EBPO šalių. Remiantis tyrimu, 2018 m. vidutinio dydžio įmonė Lietuvoje mokesčių apskaitai ir apmokėjimui skyrė 95 val. per metus ir vidutiniškai atlikdavo apie 10 bankinių pavedimų. Palyginimui, Estijoje šie skaičiai buvo beveik dvigubai mažesni – 50 val. ir 8 pavedimai.

VYKDYTA KONSULTACIJA IR JOS TIKSLAS

Konsultacijos tikslas - identifikuoti ir įvertinti labai smulkių įmonių bei individualią veiklą vykdančių asmenų poreikius ir problemas, susijusias mokesčių apskaita ir apmokėjimu. Ši informacija pasitarnaus identifikuojant tobulintinus mokesčių apskaitos ir apmokėjimo procesus bei teisinį reglamentavimą.

Siekis gerinti mokesčių surinkimą ir savanorišką mokesčių mokėjimą, taip pat, yra numatytas Vyriausybės programos įgyvendinimo plane („4.3.1. Darbas. Savanoriško mokesčių mokėjimo skatinimas ir mokesčių surinkimo gerinimas“).

KONSULTACIJOS DALYVIAI

- Smulkių įmonių vadovai, buhalteriai, finansininkai;
- Apskaitos ir buhalterinių įmonių atstovai;
- Individualią veiklą vykdančios asmenys;
- Viešojo ir nevyriausybinių sektorių atstovai:
  - Finansų ministerija
  - Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
  - Valstybinė mokesčių inspekcija
  - LR Vyriausybės kanceliarija
  - Lietuvos buhalterų ir auditorių asociacija
  - Lietuvos apskaitos įmonių asociacija
  - Versli Lietuva
  - LLRI
  - Baltoji banga
  - „Freelancerių“ asociacija
  - AGATA

KONSULTACIJOS METODAS

Kadangi problema yra kompleksinė, nuspręsta taikyti kelis metodus, siekiant sužinoti suinteresuotų šalių nuomones skirtingais klausimais: organizuota fokus grupė su ministerijų, įmonių bei apskaitos

¹ http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf

² http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf

įmones ir buhalterius atstovaujančių asociacijų atstovais, interviu programa su individualią veiklą vykdančiais asmenimis, interviu programa su apskaitos ir apskaitos programinės įrangos ekspertais.

Fokus grupės metu buvo siekiama identifikuoti su kokiais apskaitos iššūkiais susiduria smulkusis verslas ir kaip valstybė galėtų prisidėti prie efektyvesnio GPM, PSD ir VSD mokesčių apskaitos proceso.

Interviu programa su individualią veiklą vykdančiais asmenimis leido identifikuoti savarankiškai dirbantiems asmenims tenkančią, su apskaita susijusią, administracinę naštą, respondentų apskaitos gebėjimus, apskaitos ir mokesčių mokėjimo įpročius, mokesčių mokėtojų poreikius.

Interviu programa su apskaitos ir apskaitos programinės įrangos ekspertais leido identifikuoti privačioje rinkoje taikomas gerąsias praktikas automatizuojant mokesčių apskaitą ir surinkimą.

KONSULTACIJOS REZULTATAI

FOKUS GRUPĖ

Fokus grupės metu buvo identifikuotos šios pagrindinės su įmonių mokesčių apskaita susijusios problemos:

- Teikiama informacija VMI, Sodrai ir Statistikos departamentui dubliuojasi. Norėtų vienos ataskaitos.
- Sudėtingos Sodrai ir VMI teikiamos mokestinės formos, dalis informacijos galbūt yra perteklinė; ypač sudėtingas GPM deklaravimas ir Statistikos departamentui teikiamos ataskaitos;
- Gana nemažai mažų įmonių apskaitą veda „exceliuose“ ir mokesčius deklaruoja pačios be papildomų deklaracijų formavimo IT sprendimų.
- Avansų deklaravimas itin sudėtingas;
- Individualią veiklą vykdančiams asmenims reikia pateikti labai sudėtingas ilgalaikio turto deklaravimo formas;
- Pelno mokesčio skaičiavimas mažoms įmonėms – itin sudėtingas;
- Būtų naudinga, jei VMI ir Sodra patys automatiškai nuskaičiuotų mokėtinus mokesčius (su MM sutikimu);
- Pakeitimai apskaitos taisyklėse ar ataskaitinėse formose sukuria papildomus kaštus įmonėms, kurios naudoja apskaitos programas (reikia perprogramuoti);

Siūlymai:

- 1 | Apsvarstyti galimybę atsisakyti metinės GPM deklaracijos įmonėms;
- 2 | Apsvarstyti galimybę teikti vieną integruotą mokestinę ataskaitą Sodrai, VMI ir Statistikos departamentui.
- 3 | Sukurti nemokamą viešai prieinamą „konverterį“ iš excel failų į deklaracijos formas
- 4 | Sukurti IT sprendimus, leidžiančius VMI ir Sodrai automatiškai nuskaičiuoti mokėtinus mokesčius.

KONSULTACIJOS REZULTATAI

INTERVIU PROGRAMA SU INDIVIDUALIĄ VEIKLĄ VYKLANČIAIS ASMENIMIS

Interviu rezultatų analizė parodė, kad:

- Individualią veiklą vykdančias asmenys stokoja apskaitos žinių;
- Respondentai išsakė nuomonę, jog veiklos apskaita užima pernelyg daug laiko;
- Didžiąją dalį mokėjimų respondentai gauna elektroninių mokėjimų būdu;
- Respondentų apskaitos vedimo įpročiai skiriasi: dalis jų naudojasi moderniomis apskaitos programomis, o kita dalis – „Excel“ programa arba pildo popierinį žurnalą.

- Respondentai išsakė norą, jog mokesčiai būtų apskaičiuojami ir nuo bankinės sąskaitos nurašomi automatiškai.

Siūlymai:

- 1 | Apsvarstyti galimybę automatiškai apskaičiuoti PSD ir VSD mokesčius remiantys gyventojų metine pajamų deklaracija;
- 2 | Sukurti IT sprendimus, leidžiančius VMI ir Sodrai automatiškai nuskaičiuoti mokėtinus mokesčius.

KONSULTACIJOS REZULTATAI

INTERVIU PROGRAMA SU APSKAITOS IR APSKAITOS PROGRAMINĖS ĮRANGOS EKSPERTAIS

Interviu parodė:

- Rinkoje egzistuoja ne vienas elektrinės apskaitos sprendimas, palengvinantis individualios veiklos apskaitą ir automatizuojantis apskaitos procesus, tačiau gyventojams trūksta informacijos apie šiuos sprendimus, jų žinomumas yra menkas.
- Egzistuojantis apskaitos teisinis reglamentavimas (ypač darbo užmokesčio apskaičiavimas ir individualios veiklos apskaitos taisyklės) nesudaro palankių sąlygų pilnai automatizuoti apskaitos procesus.

TOLIMESNI ŽINGSNIAI

Viešosios konsultacijos rezultatai bus naudojami rengiant mokesčių apskaitos ir surinkimo automatizavimo koncepcinius modelius.

KONSULTACIJOS VERTINIMAS

Viešosios konsultacijos metu išpildyti visi jos plane numatyti įgyvendinimo rodikliai.

- Surengtos 3 viešosios konsultacijos .
- Dalyvių skaičius: giluminiai interviu atlikti su 15 respondentų, fokus grupėje dalyvavo 25 dalyviai.
- Parengti 8-i mokesčių apskaitos ir surinkimo automatizavimo koncepciniai modeliai.

IŠMOKTOS VIEŠOSIOS KONSULTACIJOS VYKDYMO PAMOKOS

Organizuojant fokus grupes, svarbu diskusijos dalyvius iš anksto informuoti apie diskusijos tikslą, uždavinius bei susitikimo programą. Siekiant gauti kuo detalesnius rezultatus, vykdant viešąsias konsultacijas naudinga įtraukti tiek tikslines grupes vienijančių organizacijų atstovus, tiek pavienius tikslinių grupių asmenis.

ASMUO KONTAKTAMS

Eglė Čeponytė | „Kurk Lietuvai“ projektų vadovė | egle.ceponyte@kurklit.lt

2a. Tikslo ir uždavinių forma

<p>Nagrinėjama viešosios politikos problema</p>	
<p>Konsultacijos tikslas</p>	
<p>Konsultacijos uždaviniai</p>	
<p>Kaip rezultatai bus panaudojami?</p>	

3a. Tikslinių grupių sąrašo forma

Nr.	Atstovaujama visuomenės dalis	Tikslinė grupė / organizacija

6a. Konsultacijos komandos forma

Komandos narys	Asmuo	Atsakomybės
Konsultacijos lyderis	„Kurk Lietuvai“ projekto vadovė Eglė Čeponytė	Konsultacijos tikslo formulavimas, bendradarbiavimas su suinteresuotomis šalimis, rezultatų panaudojimas sprendimams priimti, konsultacijos vertinimas.
Temos kuratoriai	„Kurk Lietuvai“ projekto vadovė Eglė Čeponytė	Situacijai tinkamo metodo parinkimas, konsultacijos klausimų ir eigos formulavimas, rezultatų analizavimas.
Komunikacijos specialistas	„Kurk Lietuvai“ projekto vadovė Eglė Čeponytė Valstybinės mokesčių inspekcijos komunikacijos skyrius	Viešinimo strategijos sudarymas ir vykdymas, dalyvių kvietimas.
Organizatorius	„Kurk Lietuvai“ projekto vadovė Eglė Čeponytė	Apklausos ir interviu organizavimas, įgyvendinimas, rezultatų fiksavimas.
Moderatorius	„Kurk Lietuvai“ projekto vadovė Eglė Čeponytė	Visų dalyvių įtraukimas, klausimyno parengimas ir susitikimų moderavimas.

uj

10a. Vertinimo rodiklių forma

Rodiklis	Aprašymas	Siekiamą reikšmę
Procesui vertinti		
Poveikiui vertinti		

18a. Vertinimo klausimynas

Proceso
vertinimas

18a. Vertinimo klausimynas

Poveikio
vertinimas
